

Dades sobre la incorporació laboral de les darreres promocions de diplomats de l'Escola Jordi Rubió i Balaguer

CONSTANÇA ESPELT*
AMADEU PONS*

Resum: Resultats d'un estudi sobre la integració en el mercat de treball dels diplomats en Biblioteconomia i Documentació de l'Escola de Barcelona de les promocions de 1988 a 1992. Hi destaca el baix índex d'atur i l'ocupació majoritària en biblioteques universitàries i especialitzades.

1. Introducció

La idea d'elaborar estudis sobre el mercat laboral dels professionals de la documentació no és nova. Tant des de les associacions professionals com des de l'àmbit docent s'ha constatat en moltes ocasions la necessitat de tenir dades reals d'ocupació en el sector, per tal de poder treballar sobre alguna cosa més ferma que vagues sensacions.

Carme Mayol, en la seva etapa al capdavant de la direcció de l'Escola i en la seva col·laboració en les directrius dels nous plans d'estudis de la diplomatura, va tenir sempre present que les noves línies de la formació havien de seguir les tendències del mercat laboral; la ponència que va presentar, juntament amb Àngels Massísimo, a les segones Jornadas Españolas de Documentación

* Escola Universitària "Jordi Rubió i Balaguer" de Biblioteconomia i Documentació.

Automatitzada¹ inclou un apartat dedicat al tema. Seguint en l'àmbit docent, el disseny dels estudis de la llicenciatura de segon cicle no quedaria tan desdibuixat si hagués estat basat en un estudi seriós de les categories professionals en el sector.

Pel que fa a l'àmbit professional, una mostra pot ser la presència del tema en les conclusions de la primera Conferencia de Bibliotecarios y Documentalistas Españoles, celebrada a València al maig de 1992; el compromís de l'aleshores director general del Libro y Bibliotecas, Federico Ibáñez, per al finançament d'un estudi d'aquestes característiques no ha aconseguit fer-se una realitat.

La iniciativa de fer aquesta primera exploració de l'ocupació dels nostres ex-alumnes va lligada a un dels actes del Congrés de l'IFLA 93 a Barcelona. Ian Johnson, responsable de la secció d'Education and Training va demanar a l'Escola que organitzés la trobada de docents que, com és costum, té lloc en cada congrés de l'IFLA. La nostra idea va ser oferir una visió sobre la formació dels professionals a Espanya, amb la participació de tots els centres de l'Estat. Amb aquesta finalitat es va elaborar un guió i es va demanar a cada escola un text d'acord amb el guió proposat. Els punts a tractar eren: Dades generals del centre, Currículum acadèmic, Metodologia i recursos, Recerca i relacions internacionals, i Integració en el mercat laboral. L'Escola va assumir la responsabilitat d'aportar algunes dades sobre l'ocupació dels diplomats de l'Escola, ja que és el centre que més promocions de professionals ha format.

2. Un primer pas cap a la integració laboral

En el cas de l'Escola, els estudiants tenen un primer contacte amb el món laboral per mitjà de l'assignatura Tècnica de biblioteques, de tercer curs, per la qual passen un període de quatre mesos en un o diversos centres, fent-hi unes pràctiques tutoritzades pel personal del centre i per un equip de professors de l'Escola. Tot i que aquestes pràctiques no són retribuïdes i estan orientades a permetre a l'alumne contrastar els seus coneixements teòrics amb la realitat i a adquirir una visió del funcionament global de les diverses tasques que es porten a terme a un centre, des del nostre punt de vista seria interessant poder veure quina influència té en la primera feina que obté l'ex-alumne.

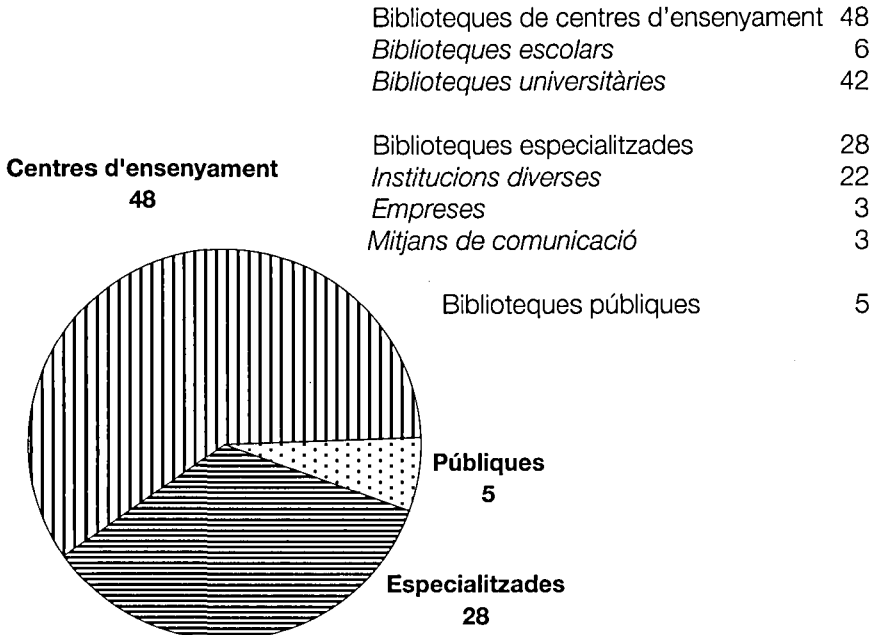
Però per a una gran part dels estudiants de l'Escola les pràctiques no suposen l'únic contacte amb el món laboral mentre estan cursant els seus estudis. Les beques de col·laboració ofertes, majoritàriament per institucions públiques, a alumnes de biblioteconomia i documentació, ja sigui durant els estudis o bé un

1. Ma. Carme Mayol Fernández, i Àngels Massísimo i Sánchez de Boado, "Los estudios de biblioteconomía y documentación ante la reforma universitaria", dins Jornadas Españolas de Documentación Automatizada (2es: 1986: Torremolinos), *Ponencias y comunicaciones*. [S.l.]: Junta de Andalucía, 1986, p. 601-669.

cop finalitzats, són nombroses. El fet de tractar-se de pràctiques retribuïdes suposa ja un contacte més real amb el món laboral, i per altra banda, l'alumne realitza un tipus de tasques que varien molt segons els centres, però que generalment es mantenen tot al llarg de la durada de la beca. Això fa que les beques de col·laboració realitzades tinguin un pes a l'hora d'aconseguir una primera col·locació. A tall de mostra s'aporten dades de les 85 beques concedides a alumnes de segon i tercer curs durant el curs 1992-93. En els darrers anys l'Escola ha intensificat els contactes amb escoles i centres europeus per tal de potenciar els intercanvis i les estades d'alumnes a l'estranger. Del total de les beques concedides el curs passat quatre corresponen a l'àmbit europeu. Es tracta de beques destinades a alumnes amb els estudis finalitzats i es reparteixen de la forma següent: dues a França, concretament a París, una d'un any al Centre d'Estudis Catalans, i una altra per a un període de sis mesos a un any a la Biblioteca del Colegio de España; una beca d'un mes a la Biblioteca de l'European University Institute de Florència, a Itàlia, i una altra de dos mesos al distribuïdor de bases de dades de la Comunitat Europea a Luxemburg.

Així mateix, en el marc del programa Erasmus s'han concedit tres beques a Groningen, Hamburg i Loughborough, per al curs 1993-94.

A continuació es detalla la distribució per tipologia de centres de les 81 beques corresponents a Catalunya i Balears, i es completa amb una gràfica il·lustrativa.

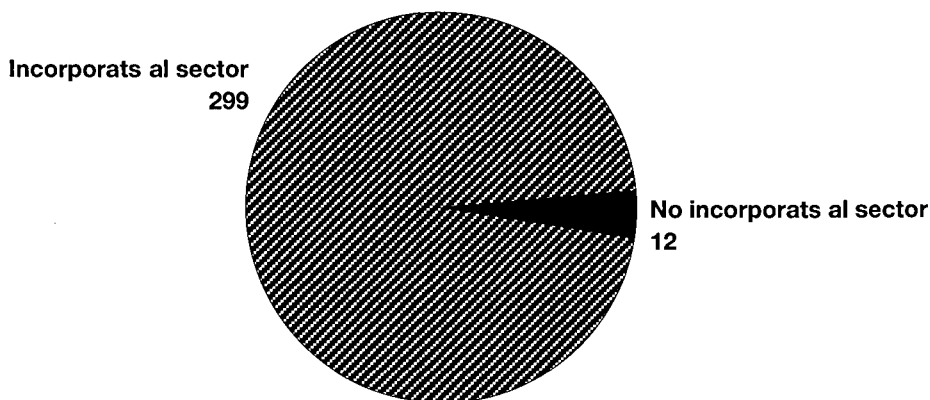

3. Metodologia del treball

L'estudi es limita a les promocions dels darrers cinc anys, des de 1988 a 1992. A l'hora d'establir el cens dels diplomats d'aquest període es prengué com a font el llibre de registre de les sol·licituds del títol de diplomat de l'Escola, on s'identificaren 517 titulats corresponents a les promocions mencionades. El Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya ens facilità les dades dels llocs de treball dels que s'havien col·legiat. Vàrem completar personalment, per mitjà de trucades telefòniques, les dades dels diplomats no col·legiats.

L'estudi intenta reflectir la primera col·locació laboral dels diplomats, però no se'n pot assegurar una fiabilitat total en aquest aspecte ja que les dades facilitades pel Col·legi poden correspondre a col·locacions que ja no siguin la primera.

Els diversos llocs de treball s'han agrupat en sis grups: arxius, biblioteques públiques, biblioteques de centres d'ensenyament, biblioteques especialitzades, serveis nacionals i formació de professionals. Dins d'aquesta gran divisió s'han establert subgrups, generalment molt clars, com és el cas de biblioteques escolars i universitàries dins de biblioteques de centres d'ensenyament, o biblioteques i serveis centrals dins de biblioteques públiques. En el cas de les biblioteques especialitzades les característiques a tenir en compte en la definició dels subgrups es diversifiquen: entitats públiques o privades, camp temàtic que cobreixen, sector d'activitat de l'entitat a la qual pertany la biblioteca, tasques que porten a terme. En aquesta primera anàlisi s'ha optat per distingir uns grups de fàcil identificació i deixar un gran bloc amb el nom d'entitats diverses, que agrupa llocs de treball tan diferents com: museus, departaments de la Generalitat, col·legis professionals, etc.

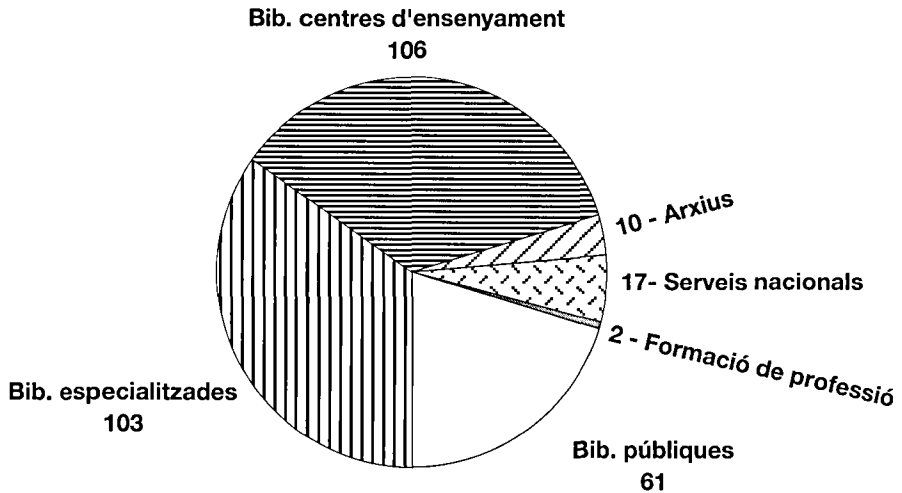
4. Dades de la primera col·locació

Nombre total d'alumnes titulats de les promocions 1988-1992: 517

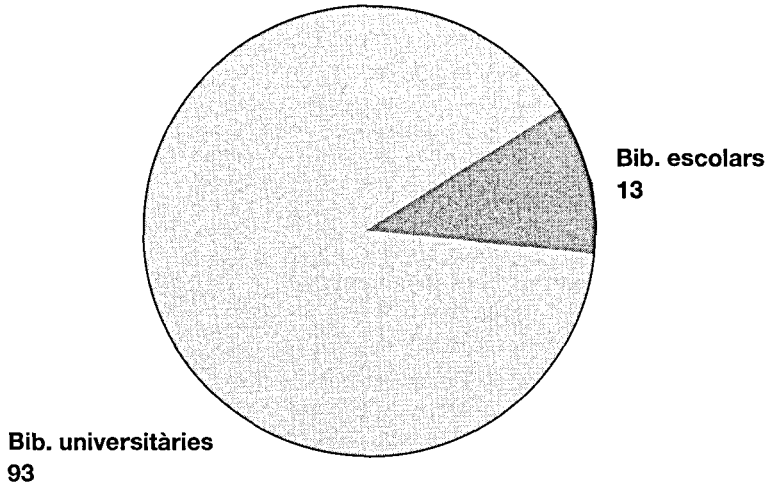
Mostra de l'estudi: 311 (60%). Alumnes incorporats al sector professional: 299 (96,14%)

Alumnes no incorporats al sector professional: 12 (3,86%)

Especificació per tipus de centre

Arxius	10	(3,22%)
Biblioteques de centres d'ensenyament	106	(34,08%)
<i>Biblioteques escolars</i>	13	(4,18%)
<i>Biblioteques universitàries</i>	93	(29,90%)
Biblioteques especialitzades	103	(33,12%)
<i>Institucions diverses</i>	72	(23,15%)
<i>Empreses</i>	12	(3,86%)
<i>Empreses de documentació</i>	5	(1,61%)
<i>Hospitals</i>	5	(1,61%)
<i>Mitjans de comunicació</i>	9	(2,89%)
Biblioteques públiques	61	(19,61%)
<i>Serveis centrals</i>	13	(4,18%)

Biblioteques	48	(15,43%)
Formació de professionals	2	(0,64%)
Serveis nacionals	17	(5,47%)

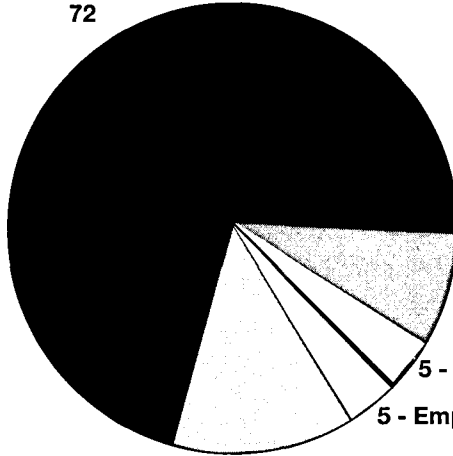
5. Anàlisi

Volem destacar en primer lloc que l'alt índex d'ex-alumnes incorporats al mercat laboral de la nostra professió suposa una nota d'optimisme en la situació general actual. L'índex d'atur seria encara més baix, ja que el 3,86% no correspon a persones en atur, sinó que en alguns casos no han deixat el lloc de treball, fora de l'àrea documental, que ocupaven durant els estudis. Cal tenir en compte, però, que no es disposa de dades respecte als tipus de contractes; és probable que en molts casos es tracti de substitucions o altres contractes temporals, cosa que aportaria un element de precarietat important.

Es constata l'escassa incidència de la iniciativa privada en la provisió de llocs de treball, i per tant el domini de l'Administració pública, i en concret de l'autonòmica, és fàcilment apreciable. De fet tan sols un 5,68% dels llocs de treball corresponen a empreses, encara que una part de les "Institucions diverses" poden ser entitats privades.

Institucions diverses

72

Mitjans de comunicació
9

5 - Hospitals

5 - Empreses de documentació

Empreses
12

Una altra qüestió especialment significativa per a l'Escola, una institució creada per proporcionar personal qualificat a les biblioteques populars, és l'alt índex de llocs de treball (65,55%) a biblioteques especialitzades i universitàries. Cal tenir en compte, però, que en els anys comptabilitzats s'han creat universitats noves, i amb l'automatització les biblioteques universitàries han sofert una gran transformació al nostre país. En aquest sentit es tracta d'una situació transitòria, i per tant caldria pensar en una futura estabilització.

Els resultats evidencien que el camp dels arxius continua essent de difícil accés per als diplomats en Biblioteconomia i Documentació. L'interès dels alumnes va augmentant; des de fa uns cinc anys l'organització de les pràctiques de tercer curs considera també els arxius, i les reformes de plans d'estudis han anat incrementant el pes de l'arxivística a l'Escola. Així, en el pla que han iniciat enguany els alumnes de primer curs, l'arxivística té dues assignatures troncales de 4,5 crèdits, participa de les diverses assignatures harmonitzades com "Introducció a les ciències de la informació" o bé "Gestió d'unitats d'informació", i es preveu programar assignatures optatives específiques de l'àrea. S'ha iniciat un camí que cal ampliar, de manera que augmentin les beques en arxius i s'intensifiqui la col·laboració de l'Escola amb l'Associació d'Arxivers de Catalunya.

Som conscients de les limitacions d'aquest treball, tant pel que fa a les dades com per la manca de comparacions amb altres titulacions. En el cas de la formació, per exemple, hauria estat interessant veure quin percentatge de titulats superiors es queden a la universitat desenvolupant tasques directament vincula-

des a la docència. En el nostre cas, deixant de banda el fet que per exercir la docència cal una titulació superior i per tant pocs alumnes podrien optar-hi en acabar els estudis, la majoria dels professors de l'Escola tenen una experiència professional que enriqueix la seva formació i ajuda a apropar la docència a la realitat professional.

Tal com hem dit al començament, per tal de poder orientar la formació de professionals de cara al futur seria bo comptar amb una visió clara de com es distribueixen els llocs de treball, quines tasques hi desenvolupen els diplomats, quines semblen més pròpies dels futurs llicenciats, i quines podrien ser adients per als que hagin cursat formació professional. Un estudi d'aquestes característiques hauria de ser d'àmbit estatal i hauria de tenir finançament i recolzament oficial. De tota manera creiem que és interessant per a l'Escola poder obtenir dades més completes pel que fa a la primera col·locació dels seus alumnes, i els lligams entre pràctiques, beques de col·laboració i lloc de treball. En aquesta línia s'ha elaborat un qüestionari destinat als alumnes que demanen el títol, un cop finalitzats els estudis, per tal de poder treballar en el futur, amb dades més riques i completes.

Annex

Formulari de recollida de dades per als diplomats que demanen el títol a l'Escola de Biblioteconomia i Documentació de Barcelona.

INTEGRACIÓ LABORAL DELS DIPLOMATS DE L'EUBD DE BARCELONA

DADES PERSONALS

Cognoms Nom.....

Adreça

Telèfon Sexe.....Edat

DADES D'ESTUDIS

Curs d'inici dels estudis

Data d'obtenció del títol

Centre on ha fet les pràctiques

Altres titulacions.....

.....

DADES PROFESSIONALS

Lloc de treball actual

Tasca que desenvolupa

.....

Feines en l'àmbit arxivístic, bibliotecari o documental realitzades durant els estudis (anotar les tres últimes)

1. Centre
Tasca
Període

2. Centre
Tasca
Període
.....

3. Centre
Tasca
Període

A quines associacions professionals pertany?
.....
.....
.....
.....